

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Ръководство по член 4 от Протокол № 7 на Европейската конвенция за правата на човека

Забрана за повторно осъждане
или наказание

Обновено към 31 август 2018

Издатели и организации, които желаят да разпространят този доклад (или негов превод) в печатен или в електронен вид следва да се обърнат към publishing@echr.coe.int за по-нататъшни указания.

Това ръководство е подготвено от Дирекцията на юрисконсулта и не обвързва Съда. То може да стане обект на редакционни изменения.

Това ръководство бе първоначално написано на английски език. То бе публикувано през декември 2016 г. То ще бъде обновявано периодично с развитието на практиката. Това обновление е завършено на 31 август 2018 г.

Ръководствата по практиката са достъпни за изтегляне на www.echr.coe.int (Case-law – Case-law analysis – Case-law guides). За обновления следвайте профила на Съда в Твитър на <https://twitter.com/echrpublication>.

Настоящият превод е осъществен от Българския хелзинкски комитет и се публикува след съгласуване със Съвета на Европа и с Европейския съд по правата на човека. Българският хелзинкски комитет носи изключителната отговорност за превода.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2018

© Български хелзинкски комитет, 2018

Съдържание

Бележка към читателите	4
I. Увод	5
II. Структура на разпоредбата.....	5
III. Дали и двете производства са били „наказателни“ по своя характер.....	6
A. Общи принципи	7
B. Примери.....	7
• Дисциплинарни производства	7
• Допълнителен данък	8
• Лишаване от право на управление на превозно средство с наказателна присъда	8
• Отнемане на лиценз	9
• Разрешения за пребиваване.....	9
• Дисциплинарни производства в затвора (единична изолация).....	9
• Административни производства и наказания.....	9
• Производства за дребни правонарушения	10
• Производства по импийчмънт.....	10
IV. Дали производството е засягало „същото правонарушение“ (idem)	11
A. Общи принципи	11
B. Примери.....	12
V. Дали е имало дублиране на производството (bis)	14
A. Първото решение следва да е било „окончателно“	14
B. Дали е имало ново производство	15
C. Изключения	17
Списък на цитираните дела	19

Бележка към читателите

Това ръководство е част от серията ръководства по Конвенцията, публикувани от Европейския съд по правата на човека (по-нататък „Съдът“, „Европейският съд“ или „Страсбургският съд“) за информиране на практикуващите юристи за основните решения, постановени от Страсбургския съд. Това конкретно ръководство анализира и резюмира практиката по член 4 от Протокол № 7 на Европейската конвенция за правата на човека (по-нататък „Конвенцията“ или „Европейската конвенция“) до 31 август 2018 г. Читателите ще открият в него ключовите принципи в тази сфера и относимите прецеденти.

Цитираната практика е подбрана сред водещи, основни и/или скорошни решения.¹

Решенията на Съда служат не само за решаване на конкретните дела, образувани пред Съда, но в по-общ план – за проясняване, охрана и развитие на нормите, установени с Конвенцията, допринасяйки по този начин за спазването на задълженията на държавите, приети като страни по Конвенцията (*Ireland v. the United Kingdom*, 18 January 1978, § 154, Series A no. 25 и по-наскоро *Jeronovičs v. Latvia* [GC], no. 44898/10, § 109, ECHR 2016).

Мисията на системата на Конвенцията е да разреши проблемите, възникващи на почвата на публичната политика, в обществен интерес, издигайки по този начин общите стандарти за защита на правата на човека и разпространявайки практиката по правата на човека сред държавите – страни по Конвенцията (*Konstantin Markin v. Russia* [GC], 30078/06, § 89, ECHR 2012). (*Konstantin Markin v. Russia* [GC], § 89, no. 30078/06, ECHR 2012). Наистина, Съдът е подчертал ролята на Конвенцията като „конституционен инструмент на европейския обществен ред“ в областта на правата на човека (*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi v. Ireland* [GC], no. 45036/98, § 156, ECHR 2005-VI).

Това ръководство съдържа препратки към ключови думи за всеки цитиран член на Конвенцията и нейните допълнителни протоколи. Правните въпроси, разглеждани във всеки отделен случай, са обобщени в [списък с ключови думи](#), избрани от тезаурус на термини, взети (в повечето случаи) директно от текста на Конвенцията и нейните протоколи.

Базата данни за практиката на Съда [HUDOC](#) дава възможност да се търси по ключова дума. Търсенето по ключови думи дава възможност да се намери група от документи със сходно правно съдържание (мотивите и изводите на Съда по всяко дело са резюмирани чрез ключовите думи). Ключовите думи за отделните дела могат да бъдат намерени чрез кликуване върху тага „Case Details“ в HUDOC. За по-нататъшна информация за базата данни HUDOC и ключовите думи, моля обърнете се към [HUDOC user manual](#).

¹ Цитираната практика може да е на някой от двата или и на двата официални езика (английски или френски) на Съда и на Европейската комисия по правата на човека. Освен ако не е специално посочено, всички отправки са към решение по същество, постановено от камара на Съда. Съкращението (des.) обозначава решение на Съда [обикновено по допустимост], а [GC] обозначава решение на Голямата камара. Решенията на камарата, които не са окончателни към момента на публикуването на настоящата актуализация, са обозначени със звезда (*).

I. Увод

1. Протокол № 7 към Конвенцията е изготвен през 1984 г. Целта на член 4 от Протокол № 7 е да се забрани повторението на наказателно производство, което е приключило с окончателно решение (*non bis in idem*). Тъй като член 4 от Протокол № 7 е отделен от член 6 от Конвенцията, жалбите по първия ще бъдат обявени за недопустими, ако въпросната държава не е ратифицирала протокола (*Blokker v. the Netherlands* (dec.)).

II. Структура на разпоредбата

Член 4 от Протокол № 7 – Забрана за повторно осъждане или наказание

„1. Никой не може да бъде съден или наказан в наказателно производство под юрисдикцията на една и съща държава за правонарушение, за което вече е бил оправдан или окончателно осъден съгласно закона и наказателното производство на тази държава.

2. Разпоредбите на предходния параграф не представляват пречка за възобновяването на производството съгласно закона и наказателното производство на съответната държава, ако има доказателства за нови или новооткрити обстоятелства или за съществен порок на предходния процес, които са повлияли на неговия изход.

3. Не се допуска освобождаване от изпълнението на задълженията по този Протокол на основание член 15 от Конвенцията.“²

Свързани ключови думи в HUDOC

Забрана за повторно осъждане или наказание (P7-4)

Наказателно правонарушение (P7-4)

Осъждане (P7-4)

Оправдаване (P7-4)

Юрисдикция на една и съща държава (P7-4)

Възобновяване на производството (P7-4)

Нови или новооткрити обстоятелства (P7-4)

Съществен порок на процеса (P7-4)

2. Член 4 се състои от три параграфа. В първия параграф са изложени трите ключови компонента на принципа *non bis in idem*:

1. дали двете производства са били „наказателни“ по своята природа,
2. дали правонарушението е било едно и също в двете производства и
3. дали е имало дублиране на производството.

Третият компонент на свой ред се състои от три отделни подвъпроса:

- a. дали първото решение е било „окончателно“,
- b. дали е имало ново производство и
- c. дали изключението във втория параграф е приложимо.

² Този превод на член 4 от Протокол № 7, който е направен от преводача на настоящото ръководство, се различава от официалния български превод, публикуван в ДВ, бр. 76 от 2011 г. – бел. прев.

3. Думите „под юрисдикцията на една и съща държава“ ограничават приложението на члена до национално ниво³. Следователно оплакванията относно дублирането на производства, засягащи повече от една държава, са обявени за недопустими от органите по Конвенцията (*Gestra v. Italy*, решение на Комисията, *Amrollahi v. Denmark* (dec.), *Sarria v. Poland* (dec.), § 24, *Krombach v France*, §§ 35-42).

4. В *Krombach v France* (dec.), жалбоподателят е бил осъден във Франция за престъпления, по отношение на които той е заявил, че преди това е бил оправдан в Германия. Съдът постановява, че тъй като наказателното преследване на жалбоподателя е било осъществено от съдилища в две различни държави, тоест Германия и Франция, член 4 от Протокол № 7 не е бил приложим към случая и е обявил жалбата за несъвместима *ratione materiae*. Съгласно постоянната си съдебна практика, той по-специално приема, че член 4 от Протокол № 7 не възпрепятства наказателното преследване или наказанието на дадено лице от съдилищата на държава, страна по Конвенцията, за престъпление, за което то е било оправдано или осъдено с окончателно решение в друга държава (§ 40). Освен това Съдът е счел, че фактът, че Франция и Германия са били членки на Европейския съюз и че правото на Европейския съюз е придало транснационално измерение на принципа *non bis in idem* на равнище ЕС, не е засегнал приложимостта на член 4 от Протокол № 7. Освен това Съдът подчертава, че Конвенцията не е попречила на държавите членки да предоставят по-широка правна защита на правата и свободите, гарантирани от Конвенцията, включително и по силата на техните задължения съгласно правото на Европейския съюз или международните договори. Чрез своя колективен механизъм за прилагане на правата, които тя създава, Конвенцията укрепва, в съответствие с принципа на субсидиарност, защитата, предоставена на национално равнище, без да определя никакви ограничения за нея (член 53 от Конвенцията) (§ 39).

5. Според третия параграф освобождаване от изпълнението на задълженията по този член въз основа на член 15 от Конвенцията („по време на война или на друго извънредно положение, застрашаващи съществуването на нацията“) не е възможно.

III. Дали и двете производства са били „наказателни“ по своя характер

Член 4 § 1 от Протокол № 7

“1. Никой не може да бъде съден или наказан в наказателно производство под юрисдикцията на една и съща държава за правонарушение, за което вече е бил оправдан или окончателно осъден съгласно закона и наказателното производство на тази държава.

...”

Свързани ключови думи в HUDOC

Забрана за повторно осъждане или наказание (P7-4)

Наказателно правонарушение (P7-4)

Осъждане (P7-4)

Оправдаване (P7-4)

Юрисдикция на една и съща държава (P7-4)

³ Няколко други конвенции на Съвета на Европа, включително Европейската конвенция за екстрадиция (1957), Европейската конвенция за международно признаване на присъди (1970) и Европейската конвенция за трансфер на производства по наказателни дела (1972), регулират приложението на принципа на международно ниво.

А. Общи принципи

6. Както е посочено в обяснителния доклад към протокола, § 32, член 4 се отнася само до „наказателното производство“. Следователно той не пречи лицето да бъде обект за същия акт на производство от различен характер (например дисциплинарно производство срещу длъжностно лице), както и на наказателно производство.

7. Съдът обаче е постановил, че правната квалификация на производството по националното право не може да бъде единственият относим критерий за приложимостта на принципа *non bis in idem* по член 4, §1 от Протокол № 7. В противен случай прилагането на тази разпоредба би била оставена на преценката на договарящите се държави в степен, която би могла да доведе до резултати, несъвместими с предмета и целта на Конвенцията (*Sergey Zolotukhin v. Russia* [GC], § 52⁴). Той е постановил, че понятието „наказателно производство“ в текста на член 4 от Протокол № 7 трябва да се тълкува в светлината на общите принципи, приложими към съответните термини „наказателно обвинение“ и „наказание“ в членове 6 и 7 от Конвенцията, съответно⁵. В установената практика на Съда се формулират три критерия, познати като „критериите на Енгел“ (*Engel and Others v. the Netherlands*), които следва да се приложат, за да се определи дали е налице „наказателно обвинение“ (*Sergey Zolotukhin v. Russia* [GC], § 53). За да се постигне последователност на тълкуването на Конвенцията като цяло, Съдът намира за уместно приложимостта на принципа *ne bis in idem* да се ръководи от същите критерии като в *Енгел* (*A and B v. Norway* [GC], §§ 105-107). Първият критерий е правната квалификация на правонарушението съгласно националното право, вторият е самото естество на нарушението, а третият - тежестта на санкцията, която съответното лице рискува да понесе. Вторият и третият критерий са алтернативни и не непременно кумулативни. Това обаче не изключва кумулативен подход, при който отделен анализ на всеки критерий не дава възможност да се стигне до ясен извод за съществуването на наказателно обвинение (*Sergey Zolotukhin v. Russia*, § 53, *Jussila v. Finland* [GC], §§ 30-31).

8. Ако първото или второто производство не се счете за „наказателно“ от Съда, жалбата по член 4 от Протокол № 7 обикновено се обявява за недопустима като несъвместима *ratione materiae* по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията (виж за пример *Paksas v. Lithuania* [GC], § 69).⁶

В. Примери

• Дисциплинарни производства

9. Редица дела засягат жалбоподатели, които са осъдени/подведени под наказателна отговорност за престъпления и също така обект на дисциплинарни производства. По делото *Kremzow v. Austria*, решение на Комисията, пенсиониран съдия е осъден наред с друго и за убийство, а впоследствие в дисциплинарно производство е прието, че същите факти представляват дисциплинарно нарушение и жалбоподателят е осъден на загуба на всички права, свързани с предишната му длъжност като пенсиониран съдия, включително загуба на пенсионните му права. Комисията отбеляза, че дисциплинарният съд не е „осъдил“ жалбоподателя за съответните престъпления; тя се основава на присъдата, произнесена от

⁴ С отправки към *Storbråten v. Norway*, което цитира *Öztürk v. Germany*, 21 февруари 1984, § 49, Series A no. 73.

⁵ За обхвата на член 6 (наказателноправен аспект) и понятието за „наказателно обвинение“, виж страници 5 до 7 от ръководството по член 6 (наказателноправен аспект – българският превод). За обхвата на член 7 и понятието за „наказание“ виж страници 7 до 10 от ръководството по член 7 (английски текст). И двете ръководства са достъпни на интернет сайта на Съда (www.echr.coe.int – Case-law).

⁶ Страници 52 и 53 от Практическо ръководство върху критериите за допустимост на жалбите (английски текст), достъпен на интернет сайта на Съда.

компетентния наказателен съд, която счита за обвързваща. Задачата на дисциплинарния съд по същество е била ограничена до разглеждане на въпроса дали в случая на жалбоподателя като пенсиониран съдия, извършването на тежки престъпления, за които е бил признат за виновен, представлява също така и дисциплинарно нарушение. Според Комисията дисциплинарните санкции са били типичните санкции, които дисциплинарното законодателство, засягащо държавните служители на много от държавите членки, предвижда в такива случаи: отнемане на права, свързани с професионалния статут на държавен служител, включително загуба на пенсионни права. Тъй като дисциплинарното производство срещу жалбоподателя не може да бъде квалифицирано като по-нататъшно „наказателно производство“, е прието, че член 4 от Протокол № 7 няма приложение (виж също *Demel v. Austria*, решение на Комисията). По делото *Kurdov and Ivanov v. Bulgaria* жалбоподателите като наети от българската държавна железопътна компания е трябвало да заваряват вагон. Докато са правили това, съдържанието на вагона се запалило. Срещу един от жалбоподателите е образувано административнонаказателно производство за неспазване на правилата за безопасност и той е трябвало да плати глоба. Впоследствие били образувани наказателни производства срещу двамата жалбоподатели за палеж по непредпазливост на имущество със значителна стойност. Съдът констатира, че първото производство не отговаря на критериите, за да бъде квалифицирано като „наказателно“ по смисъла на член 4 от Протокол № 7, като отбелязва между другото, че характеристиките на разглежданото правонарушение са типично дисциплинарни (§ 42). Виж подобно произнасяне относно дисциплинарни наказания в *Luksch v. Austria* (dec.) (временно лишаване от право да практикува като счетоводител), *Banfield v. the United Kingdom* (dec.) (уволнение на полицаи и лишаване от право на пенсия), и *Klein v. Austria* (dec.) (загуба на право да практикува като адвокат).

• *Допълнителен данък*

10. Съдът е приел в редица решения, че производството за налагане на допълнителен данък е „наказателно“ за целите на член 4 от Протокол № 7 (*inter alia*, *Manasson v. Sweden* (dec.), *Rosenquist v. Sweden* (dec.), *Pirttimäki v. Finland*, §§ 45-48, *Lucky Dev v. Sweden*, § 51). Това виждане е потвърдено наскоро в *A and B v. Norway* [GC], §§ 136-139, и в *Johannesson and others v. Iceland*, § 43).

• *Лишаване от право на управление на превозно средство с наказателна присъда*

11. В *Hangl v. Austria* (dec.) жалбоподателят е признат за виновен за превишаване на ограничението на скоростта и е осъден на глоба. Впоследствие, свидетелството му за управление е било временно отнето два пъти в продължение на две седмици всеки път. Съдът отбелязва, че отнемането на свидетелството за правоуправление на жалбоподателя представлява превантивна мярка за безопасността на ползвателите на пътищата и следователно констатира, че жалбоподателят не е бил съден или наказан повторно в това производство за престъпление, за което вече е бил окончателно осъден. В *Nilsson v. Sweden* (dec.) жалбоподателят е осъден за тежконаказуем случай на шофиране в нетрезво състояние и за управление на превозно средство без да притежава свидетелство за управление. В резултат, свидетелството му за управление е отнето за 18 месеца. Съдът отбелязва, че тъй като последната мярка е била предприета няколко месеца след наказателното осъждане, нейната цел не е само предотвратяване и възпиране за защита на безопасността на ползвателите на пътищата; възмездие също трябва да е било основно съображение. Освен това, като отбелязва, че мярката е пряка и предвидима последица от присъдата на жалбоподателя и въпреки че се приема, че тя е административна мярка, предназначена да защити безопасността по пътищата, Съдът приема, че нейната строгост я определя като наказателна санкция. По тази причина той стига до заключението, че отнемането е от „наказателно“ естество по смисъла на член 4 от Протокол № 7. (виж също *Maszni v. Romania*, §§ 65-66).

- *Отнемане на лиценз*

12. В *Palmén v. Sweden* (dec.), жалбоподателят е осъден за нападение срещу партньорката си. Впоследствие полицейският орган отменя разрешението му за огнестрелно оръжие на основание, че не е подходящ да притежава оръжие. Той отбелязва, че жалбоподателят е бил осъден за нападение, което е станало още по-сериозно поради факта, че насилието се е случило у дома и срещу лице, с което жалбоподателят е имал близки отношения. Съдът констатира, че отнемането на оръжейния лиценз на жалбоподателя не е било наказателна санкция по смисъла на член 4 от Протокол № 7 поради нейния характер или сериозност. Той отбелязва, че тези производства са били считани за административни по националното законодателство, че мярката не е автоматична последица от присъдата, че тя не е решаващ фактор за отмяната на лиценза от страна на властите, че основната цел на мярката е превантивна, а не наказателна, и че жалбоподателят не е професионално зависим от лиценза. Подобен подход е бил възприет в *Manasson v. Sweden* (dec.) относно отнемането на разрешително за превоз, наложено с мотива, че жалбоподателят не е изпълнил данъчните си задължения.

- *Разрешения за пребиваване*

13. В *Davydov v. Estonia* (dec.) на жалбоподателя не му е издадено разрешение за пребиваване отчасти поради предишни присъди. Съдът намира, че отказът да се издаде разрешение за пребиваване е административна мярка, която не съставлява наказание по смисъла на член 4 от Протокол № 7.

- *Дисциплинарни производства в затвора (единична изолация)*

14. В *Toth v. Croatia* (dec.), §§ 26-39, жалбоподателят, докато е бил лишен от свобода, е признат за виновен за вербална обида на затворнически служители и е наказан с двадесет и един дни единична изолация. Впоследствие е образувано наказателно производство срещу него и той е признат за виновен за два случая на заплашване във връзка със същите събития. Съдът констатира, че първата процедура не е с наказателен характер, като отбелязва, че правонарушенията са били квалифицирани като дисциплинарни според националното законодателство. Освен това, макар че естеството на обвиненията не е чисто дисциплинарно, единичната изолация не е удължила срока на наказанието на жалбоподателя и следователно не е съставлявала допълнително лишаване от свобода, а само влошаване на условията на неговото задържане.

- *Административни производства и наказания*

15. В *Ruotsalainen v. Finland*, §§ 41-47, жалбоподателят е бил спрян от полицията по време на проверка на пътя и е установено, че шофира с облагано с по-нисък данък гориво, отколкото дизеловото гориво, с което е трябвало да работи неговият ван. Образувано е бързо наказателно производство срещу него и е глобен за дребна данъчна измама. Също така било отбелязано, че след като жалбоподателят е признал, че е заредил сам вана си той е действал с умисъл, извършвайки правонарушението. Срещу него е образувано административно производство и на него му е начислена разликата в данъците. Било установено, че той е използвал своя ван с гориво, облагано с по-нисък данък от дизеловото гориво, и тъй като той не е уведомил администрацията на превозните средства или митниците, нормалната разлика в данъчното облагане следва да се утрои. Съдът отбелязва, че жалбоподателят е глобен в производство, което според финландското законодателство е квалифицирано като „наказателно“. Впоследствие на жалбоподателя е наложена дебитна такса за горивото в административно производство, което не е било квалифицирано като наказателно, а като част от данъчния режим. Съдът отбелязва, че съответната разпоредба е насочена към всички граждани, а не към група със специален статут. Тъй като събраната такса за гориво е утроена, Съдът приема, че тя трябва да се разглежда като наказание за възпиране на повторно нарушение. Следователно Съдът заключава, че естеството на нарушението е било такова, че е

довело до това, начисляването на данъка за горивото да попадне в обхвата на „наказателното производство“.

16. В *Grande Stevens and Others v. Italy*, §§ 94-101 и § 222, Съдът установява, че тежките административни глоби, наложени на жалбоподателите от регулатора на финансовите пазари, също са били „наказателни“ както за целите на член 6, така и за тези на член 4 от Протокол № 7. Съдът също така констатира, че резервата на Италия по член 4 от Протокол № 7 според която той се прилага само за правонарушения, които са квалифицирани като престъпления по италианското право, не е валидно съгласно Конвенцията, тъй като е твърде обща и не се позовава на специфичните разпоредби на италианския правен ред, които изключват правонарушения от приложното поле на член 4 от Протокол № 7 (§§ 204-211).

• *Производства за дребни правонарушения*

17. В *Sergey Zolotukhin v. Russia* [GC], жалбоподателят е осъден за „дребно хулиганство“ съгласно Кодекса за административните нарушения на тридневно административно задържане. Съдът отбелязва, че в националната правна класификация разглежданото нарушение се характеризира като „административно“. Въпреки това, сферата на „административните“ нарушения в Русия и в други подобни правни системи обхваща определени правонарушения, които имат наказателен характер, но са твърде тривиални, за да бъдат разглеждани в рамките на наказателното право и процес. Освен това Съдът отбелязва, че включването на въпросното правонарушение в Кодекса за административните нарушения по своята същност е целяло да гарантира защитата на човешкото достойнство и обществения ред – ценности и интереси, които обикновено попадат в сферата на наказателното право. Съответната разпоредба на Кодекса е насочена към всички граждани, а не към група със специален статут. Позоваването на „дребния“ характер на деянията само по себе си не изключва класифицирането му като „наказателно“ в автономния смисъл на Конвенцията, тъй като в Конвенцията няма нищо, което да предполага, че наказателното естество на правонарушението задължително изисква определена степен на сериозност. Основните цели при установяването на въпросното правонарушение са наказание и възпиране, характерни за наказателните санкции. Що се отнася до степента на тежест на мярката, Съдът отбелязва, че въпросната разпоредба предвижда административен арест до 15 денонощия като максимално наказание и че в крайна сметка жалбоподателят е осъден на арест за три денонощия. Наказанието, което може да бъде и действително е наложено на жалбоподателя, включва лишаване от свобода, което създава презумпция, че обвиненията срещу жалбоподателя са „наказателни“. Съдът стига до заключението, че характерът на правонарушението „дребно хулиганство“, заедно с тежестта на наказанието, са в състояние да въведат осъждането на жалбоподателя в обхвата на „наказателно производство“ по смисъла на член 4 от Протокол № 7 (§§ 54-57). Виж подобно в *Maresti v. Croatia*, §§ 55-61, относно задържане за 40 дни за дребно правонарушение.

• *Производства по импийчмънт*

18. В *Paksas v. Lithuania* [GC], §§ 65-68, Съдът приема, че производството по импийчмънт срещу президента на Републиката за грубо нарушение на Конституцията или нарушение на президентската клетва, което води до отстраняването му от длъжност и последвалото лишаване от правото да бъде избран, излиза извън „наказателната“ сфера за целите на членове 6 и 7 от Конвенцията и член 4 от Протокол № 7.

IV. Дали производството е засягало „същото правонарушение“ (*idem*)

Член 4 § 1 от Протокол № 7

“1. Никой не може да бъде съден или наказан в наказателно производство под юрисдикцията на една и съща държава за правонарушение, за което вече е бил оправдан или окончателно осъден съгласно закона и наказателното производство на тази държава.

...”

Свързани ключови думи в HUDOC

Забрана за повторно осъждане или наказание (P7-4)

Наказателно правонарушение (P7-4)

Осъждане (P7-4)

Оправдаване (P7-4)

A. Общи принципи

19. Принципът *non bis in idem* забранява наказателното преследване и съдене за „същото правонарушение“. В *Sergey Zolotukhin v. Russia* [GC] Съдът признава, че в миналото е приемал различни подходи, поставяйки акцента или върху идентичността на фактите, независимо от тяхната правна характеристика („същото деяние“, *idem factum*, *Gradinger v. Austria*, § 55), или върху правната квалификация, приемайки, че същите факти могат да породят различни правонарушения („*concoirs ideal d’infractions*“, виж *Oliveira v. Switzerland*, §§ 25-29), или върху съществуването или не на „съществени елементи“, общи за двете правонарушения (*Franz Fischer v. Austria*). След проучване на обхвата на правото да не бъде съден и наказван повторно в други международни актове (Международен пакт за граждански и политически права, Харта на основните права на Европейския съюз и Американската конвенция за правата на човека), и отбелязвайки, че подходът който акцентира върху правната квалификация на двете правонарушения е прекалено рестриктивен по отношение на правата на човека, Съдът възприе виждането, че член 4 от Протокол № 7 следва да се разбира като забрана за наказателно преследване или съдене на дадено лице за второ „правонарушение“ доколкото то е възникнало от идентични факти или факти, които са „по същество“ същите като тези, които са в основата на първото правонарушение (§§ 79-82; виж също *A and B v. Norway* [GC], § 108). Отправната точка за определяне дали фактите в двете производства са идентични или по същество същите трябва да бъдат фактическите твърдения относно правонарушението, за което жалбоподателят вече е бил съден, и престъплението, за което той/тя е обект на повторно обвинение (§ 83). Съдът подчертава, че не е относимо кои части от новите обвинения са били окончателно потвърдени или отхвърлени в последващото производство, тъй като член 4 от Протокол № 7 съдържа гаранция срещу това лицето да е съдено или да подлежи на съдене повторно в ново производство, а не забрана за повторно осъждане или оправдаване. Той приема, че неговата проверка следва да се фокусира върху тези факти и обстоятелства, които съставляват набор от конкретни фактически обстоятелства, засягащи един и същ обвиняем/подсъдим и са неразривно свързани помежду си във времето и пространството, чието съществуване трябва да бъде доказано, за да се обоснове присъда или за да се образува наказателно производство (§§ 83-84).

В. Примери

20. Принципите, установени в *Sergey Zolotukhin v. Russia* [GC], впоследствие бяха приложени по редица други дела.

21. В *Ruotsalainen v. Finland*, Съдът отбелязва, че фактите, които стоят зад двете производства срещу жалбоподателя, са били по същество еднакви: и двете се отнасяли до използването на облагани с по-нисък данък горива, отколкото дизеловото гориво. Единствената разлика е била понятието за умисъл в първата група производства. Поради това Съдът постановява, че второто санкциониране е породено от същите факти като първото и следователно е имало дублиране на производства в нарушение на член 4 от Протокол № 7 (§§ 50-57).

22. В *Maresti v. Croatia*, Съдът отбеляза, че в рамките на производства за дребни правонарушения и за престъпления жалбоподателят е признат за виновен за същото деяние, извършено от същия обвиняем по едно и също време. Във връзка с това той отбелязва, че определението за дребно правонарушение не включва като такова причиняване на телесна повреда, докато този елемент е от решаващо значение за престъплението причиняване на тежка телесна повреда. Въпреки това в решението си съдът за дребни правонарушения изрично заявява, че жалбоподателят е виновен, между другото, в това, че удря жертвата по главата с юмруци и че го удря и рита по цялото тяло. Физическото нападение срещу жертвата е признак на състава на дребното правонарушение, за което жалбоподателят е признат за виновен. В наказателното производство пред Общинския съд жалбоподателят отново е признат за виновен, наред с другото, за нанасяне на удари на жертвата. Съдът приема, че е очевидно, че и двете решения се отнасят до едно и също събитие и едни и същи деяния. Той заключава, че фактите, съставляващи дребното правонарушение, за които е осъден жалбоподателят, са по същество същите като тези, съставляващи престъплението, за което той също е осъден. Ето защо е налице нарушение на член 4 от Протокол № 7 (§§ 63-64).

23. В *Tsonyo Tsonev v. Bulgaria (no. 2)* жалбоподателят и негов приятел са въввлечени във физически конфликт с трето лице, в чийто апартамент те отишли. Полицията, след като пристигнала, повикана по телефона от съседите, арестува жалбоподателя. Въз основа на полицейския доклад, изготвен във връзка с този инцидент, седмица по-късно кметът, прилагайки общинска наредба за обществения ред, наказва жалбоподателя, че е влязъл в дома на лицето и му нанесъл побой. По-късно за същото събитие прокуратурата обвинява жалбоподателя, че е причинил телесна повреда и е влязъл със сила в дома на друго лице. Националните съдилища го признават за виновен само за причиняване на телесна повреда. Съдът отбеляза, че същите факти – влизането в апартамента на някого и нанасянето на побой – са били в основата както на наложената от кмета глоба, така и на обвиненията, повдигнати от прокуратурата. Тъй като не е била обжалвана, глобата станала окончателна. Националните съдилища не са прекратили последвалото наказателно производство, като се има предвид, че Върховният съд последователно е решавал, че може да бъде образувано наказателно производство срещу лица, които вече са наказани в административно производство. Съответно Съдът установява, че жалбоподателят е бил осъден - поотделно в административно и в наказателно производство - за същото деяние, същите факти и същото правонарушение, в нарушение на член 4 от Протокол № 7 (§§ 52-57).

24. Редица дела се отнасят до жалбоподатели, които са били обект на наказателно производство по отношение на данъчни и счетоводни престъпления и също на производства за налагане на допълнителен данък. В *Pirttimäki v. Finland* данъчните органи, след проверка са счели, че жалбоподателят е получил прикрити дивиденди от дружество, в което притежава акции. На жалбоподателя са наложени редовни данъци и допълнителни данъци. Освен това на дружеството, в което притежава акции, са наложени редовни и допълнителни данъци. Впоследствие жалбоподателят е осъден при проверка на дружеството за счетоводно нарушение, защото е въвел неточна и подвеждаща информация в счетоводството на дружеството и за данъчна измама в големи размери. Съдът отбелязва, че първите две

производства произтичат от факта, че дружеството, както и жалбоподателят в личната си данъчна декларация, не са декларирали доход за определени данъчни години. Във втората група производства жалбоподателят е обвинен като представител на дружеството за данъчна измама в големи размери заради предоставяне на невярна информация от името на дружеството на данъчните органи за определен период от време. По този начин двете относими производства са свързани с данъчното производство срещу жалбоподателя, както и с наказателното производство. Съдът установява, че двете групи факти са различни, като отбелязва, че правните субекти, участващи в тези производства, не са едни и същи: в първата група производства това е жалбоподателят, а в втората група производства - дружеството. Той отбелязва, че обстоятелствата не са идентични: подаването на данъчна декларация по отношение на личното данъчно облагане се различава от изготвянето на данъчна декларация за дружество, тъй като тези декларации са били изготвени под различни форми, може да са направени в различен момент и, в случая с дружеството, може да са участвали и други лица. Поради това Съдът заключава, че двете оспорвани производства не представляват един и същ набор от конкретни фактически обстоятелства, произтичащи от идентични факти или факти, които са по същество идентични (§§ 49-52).

25. В *Shibendra Dev v. Sweden* (dec.) данъчната администрация констатира, че тъй като информацията, предоставена от жалбоподателя в неговата данъчна декларация, е била некоректна и е трябвало да бъде направено преразглеждане по процедура за дискреционна оценка, предвид недостатъците в счетоводството на компанията той е бил задължен да плати допълнителен данък. По отношение на горепосоченото поведение срещу него е образувано наказателно производство. Той е бил осъден за тежконаказуемо счетоводно престъпление и тежконаказуемо данъчно престъпление. Престъпленията се отнасят за същия период като гореспомнатите данъчни решения. Националният съд констатира, че счетоводството в ресторантьорския бизнес на жалбоподателя е било със сериозни недостатъци и че жалбоподателят и съпругата му са били отговорни за това, че не са отчетели значителни приходи и ДДС, което им е донесло големи печалби. Европейският съд по правата на човека отбелязва, че задължението на бизнесмен да въвежда правилна информация в книгите си е задължение, което не зависи от използването на счетоводна документация за определяне на данъчната отговорност. Тъй като жалбоподателят не е изпълнил законовите изисквания за коректно счетоводство, по-късно би могъл да изпълни задължението да предостави на данъчните органи достатъчно и точна информация, например чрез коригиране на съдържащата се в книгите информация или чрез предоставяне на друг материал, който би могъл адекватно да формира основа за данъчна оценка. Съответно Съдът постановява, че предоставянето от жалбоподателя на некоректни данни на данъчните органи в подкрепа на твърденията и изявленията, направени в неговата данъчна декларация, както и непредоставянето на друга надеждна документация, на която те биха могли да основат данъчната си оценка, представляват важни допълнителни факти в данъчното производство, които не са част от неговата присъда за счетоводно престъпление. При тези обстоятелства Съдът констатира, че въпросните две правонарушения са достатъчно обособени. Това води до заключението, че жалбоподателят не е наказан два пъти за същото правонарушение (§ 51; виж също *Manasson v. Sweden* (dec.), *Carlberg v. Sweden*, §§ 69-70).

26. Обратно, в *Johannesson and Others v. Iceland* Съдът отбелязва, че осъждането на жалбоподателите и налагането на допълнителни данъци се основават на същото несъобщаване на доходите и че данъчното производство и наказателното производство се отнасят за същия период от време и по същество за същите суми на укрити данъци. Следователно престъпленията, за които са били преследвани и осъдени на жалбоподателите, са същите като тези, за които са били наложени допълнителни данъци (§ 47). Накратко, елементът *idem* на принципа *non bis in idem* е присъствал.

27. В *Ramda v. France**, §§ 81-84, Съдът припомня принципа на основаната на факти оценка на елемента *idem*, установен по делото *Sergey Zolotukhin v. Russia* [GC], § 82 и потвърден в *A and B v. Norway* [GC], § 108, и го прилага към наказателното преследване на терористични

престъпления. Жалбоподателят, алжирски гражданин, е екстрадиран от Обединеното кралство във Франция по обвинения, свързани с редица терористични нападения през 1995 г. във Франция. Първоначално той е съден и осъден от наказателен съд (*tribunal correctionnel*) по обвинения в участието му в група, която е имала за цел да подготви терористични атаки. Впоследствие той е бил съден и осъден от съд от асизи (*cour d'assises*) по обвинения в съучастие в извършването на редица престъпления като убийство и опит за убийство. След извършване на сравнително проучване на многобройните факти, изложени в решенията, постановени в двете производства (§§ 87-93), Съдът отбеляза, че тези решения се основават на голям брой подробни и различни факти (§ 94). Той стига до заключението, че жалбоподателят не е бил преследван или осъден във второто производство за факти, които са по същество същите като тези, за които е бил осъден в първото производство (§ 95). И накрая, Съдът се позовава на задължението на държавата да преследва тежки нарушения на член 2, установено в *Marguš v. Croatia* [GC], §§ 127-128, и го прилага в контекста на тероризма (§ 96).

V. Дали е имало дублиране на производството (bis)

Член 4 § 1 от Протокол № 7

“1. Никой не може да бъде съден или наказан в наказателно производство под юрисдикцията на една и съща държава за правонарушение, за което вече е бил оправдан или окончателно осъден съгласно закона и наказателното производство на тази държава.

...”

Свързани ключови думи в HUDOC

Забрана за повторно осъждане или наказание (P7-4)
Наказателно правонарушение (P7-4)
Осъждане (P7-4)
Оправдаване (P7-4)

A. Първото решение следва да е било „окончателно“

28. Целта на член 4 от Протокол № 7 е да забрани дублирането на наказателно производство (принципът *non bis in idem*), което е приключено с „окончателно“ решение. Съгласно Обяснителния доклад към Протокол № 7, който на свой ред се позовава на Европейската конвенция за международно признаване на присъди, решението е окончателно, ако според обичайната словоупотреба то е придобило сила на *res judicata*. Такъв е случаят, когато то е станало неотменимо, т.е. когато не са налице други обичайни средства за правна защита или когато страните са изчерпали всички такива средства за защита или са позволили срока да изтече без да са се възползвали от тях (*Sergey Zolotukhin v. Russia* [GC], § 107). Решенията, срещу които е възможно обичайно обжалване, са изключени от обхвата на гаранцията, съдържаща се в член 4 от Протокол № 7, докато срокът за подаване на такава жалба не е изтекъл (§ 108). От друга страна, извънредните правни средства като искане за възобновяване на производството или искане за удължаване на изтекъл срок не се вземат предвид за целите на определянето дали производството е приключило окончателно. Въпреки че тези средства за защита представляват продължение на първото производство, „окончателният“ характер на решението не зависи от тяхното използване (§ 108).

29. В *Sundqvist v. Finland* (dec.) Съдът намира, че решението на прокурора да не образува наказателно производство не трябва да се разглежда като „окончателно“ решение в светлината на приложимото вътрешно право. Съответно последващо решение на главния

прокурор за образуване на наказателно производство срещу жалбоподателя и последвалата присъда не съставлява ново производство, попадащо в обхвата на член 4 от Протокол № 7. Съдът вече е постановил, че прекратяването на наказателното производство от страна на прокурора не представлява нито осъдителна, нито оправдателна присъда и следователно член 4 от Протокол № 7 не намира приложение в тази ситуация (*Smirnova and Smirnova v. Russia* (dec.), *Harutyunyan v. Armenia* (dec.), *Marguš v. Croatia* [GC], § 120; виж също предварителното разпореждане за психиатрично настаняване, постановено от прокурора в *Horciag v. Romania* (dec.)). Тази разпорежба не се прилага също така за прекратяване на наказателното производство въз основа на амнистия за действия, които представляват сериозни нарушения на основни права като военни престъпления срещу цивилното население (*Marguš v. Croatia* [GC], §§ 122-141). Съдът е постановил, че предоставянето на амнистия за убийства и малтретиране на цивилни граждани би противоречало на задълженията на държавата по членове 2 и 3 от Конвенцията. Той също така отбеляза, че в международното право се наблюдава нарастваща тенденция да се счита, че предоставянето на амнистия за тежки нарушения на правата на човека е неприемливо. Следователно, новото обвинение срещу лице, на което е предоставена амнистия за тези деяния, не следва да попада в обхвата на член 4 от Протокол № 7 (*Marguš v. Croatia* [GC], §§ 122-141).

В. Дали е имало ново производство

30. Член 4 от Протокол № 7 забранява дублиране на наказателното производство, което е приключено с „окончателно“ решение. Член 4 от Протокол № 7 се ограничава не само до забраната за повторно осъждане, но се разпростира и върху правото на човека да не бъде преследван или съден повторно. То се прилага дори когато лицето е просто преследвано в производство, което не е довело до осъждане (*Sergey Zolotukhin v. Russia* [GC], §§ 110-111, по отношение на оправдателна присъда след второто производство).

31. Съдът е постановил, че член 4 от Протокол № 7 недвусмислено забранява повторно производство, ако първото производство е прекратено окончателно към момента на започване на второто производство (*Sergey Zolotukhin v. Russia*).

32. Трябва да се отбележи, че в някои случаи въпросът дали производството е „окончателно“ или не е лишен от значение, ако няма реално дублиране на производството, а по-скоро комбинация от производства, които представляват едно цяло (*Johannesson and Others v. Iceland*, § 48). В този случай Съдът не е сметнал за необходимо да определи дали и кога първото производство – данъчното производство – е станало „окончателно“, тъй като това обстоятелство не е засегнало оценката на отношенията между разглежданите производства.

33. По отношение на паралелни производства, член 4 от Протокол № 7 не забранява няколко едновременни производства (*litis pendens*). В такава ситуация не може да се каже, че жалбоподателят е преследван няколко пъти „за правонарушение, за което вече е бил оправдан или окончателно осъден“ (*Garaudy v. France* (dec.)). От гледна точка на Конвенцията няма проблем и когато в ситуация на две паралелни производства второто производство е прекратено, след като първото производство е станало окончателно (*Zigarella v. Italy* (dec.)). Но когато такова прекратяване не се осъществи, Съдът е установил, че е било налице дублиране на производство в нарушение на член 4 от Протокол № 7 (*Tomasović v. Croatia*, §§ 29-32; *Muslija v. Bosnia and Herzegovina*, §§ 36-37; *Nykänen v. Finland*, §§ 47-54; *Glantz v. Finland*, §§ 57-64).

34. Въпреки това Съдът също така е установил в своята съдебна практика относно отнемането на свидетелства за управление, че въпреки че са били наложени различни санкции (наказателни санкции и отнемане на свидетелство за управление на МПС), отнасящи се до същата материя (шофиране в нетрезво състояние или превишаване на скоростта), наложени от различни органи в различни производства, между тях е имало достатъчно тясна връзка по същество и във времето (*Nilsson v. Sweden* (dec.); *Maszni v. Romania*, §§ 68-70). В тези случаи Съдът констатира, че жалбоподателите не са били съдени или наказани повторно за престъпление, за което вече са били осъдени окончателно в нарушение на член 4 § 1 от

Протокол № 7 към Конвенцията и че по този начин не е имало повторение на производството. Например, в *Boman v. Finland* жалбоподателят е бил осъден за пътнотранспортно нарушение и му е било временно отнето правото да управлява МПС. Съдът отбелязва, че налагането на втората забрана за управление на МПС предполага, че жалбоподателят вече е признат за виновен за пътнотранспортното нарушение. Освен това той приема, че решението, скоро след осъждането в наказателното производство, за налагане на забрана за управление на МПС, се основава пряко на окончателното осъждане на жалбоподателя от районния съд за пътнотранспортното нарушение и по този начин не съдържа отделен преглед на процесното правонарушение или деяние от страна на полицията. Следователно Съдът заключава, че двете производства са неразривно свързани помежду си по същество и във времето и по този начин са се състояли в рамките на едно единно производство по смисъла на член 4 от Протокол № 7 към Конвенцията (виж също *Rivard v. Switzerland*, §§ 28-34).

35. Данъчните санкции са били разгледани от Съда по няколко дела срещу Финландия и Швеция. (*Häkkä v. Finland*, *Nykänen v. Finland*, *Glantz v. Finland*, *Rinas v. Finland*, *Österlund v. Finland*, *Kiiveri v. Finland* и *Lucky Dev v. Sweden*). В тези случаи Съдът отбелязва, че според финландската и шведската системи наказателните и административните санкции са наложени от различни органи, без производствата да са свързани по какъвто и да било начин: двете производства са следвали своя отделен курс и са приключили независимо едно от друго. Освен това Съдът отбелязва, че нито една от санкциите не е била взета под внимание от другия съд или орган при определяне на тежестта на санкцията, нито е имало друго взаимодействие между съответните органи. Освен това Съдът отбелязва, че допълнителните данъци са били наложени след проверка на поведението на жалбоподателя и неговата отговорност съгласно съответното данъчно законодателство, която е независима от оценките, направени в наказателното производство. Това, според Съда, противоречи на по-ранните дела на Съда по отношение на свидетелства за управление, когато решението за отнемане на свидетелството е било пряко базирано на очаквана или окончателна присъда за нарушение на правилата за движение, и следователно не съдържа отделен преглед на правонарушението или процесното поведение. Поради това Съдът е установявал, че между наказателното и данъчното производство не съществува тясна връзка по същество и във времето.

36. Проблемът следователно е дали е имало дублиране на производството (*bis*). В *A and B v. Norway* [GC] Съдът разглежда норвежката система за двойно наказателно и административно производство относно невярна информация, представена в данъчните декларации. Съдът развива допълнително принципа на „достатъчно тясна връзка по същество и във времето“ между производствата. Той постановява, че най-сигурният начин за осигуряване на съответствие с член 4 от Протокол № 7 е единната процедура, позволяваща обединяването на паралелните елементи на правната уредба на съответната дейност, така че различните потребности на обществото да реагира на правонарушението могат да бъдат посрещнати в рамките на един процес. Независимо от това, член 4 от Протокол № 7 не изключва провеждането на двойни производства, дори и на свое основание, при условие че са изпълнени определени условия. Ответната държава трябва да докаже убедително, че въпросното двойно производство е „достатъчно тясно свързано по същество и във времето“ (§ 130). Когато решава дали двойното наказателно и административно производство е „достатъчно свързано“, Съдът приема, че относимите фактори включват (§ 132):

„- дали различните производства преследват допълващи се цели и по този начин се занимават не само *in abstracto*, но също така и *in concreto* с различни аспекти на социалното неправомерно поведение;

- дали двойствеността на разглежданите производства е предвидима последица, както от правна, така и от практическа гледна точка, на едно и също процесно поведение (*idem*);

- дали съответните производства са проведени по такъв начин, че да се избегне, доколкото е възможно, всякакво дублиране в събирането, както и в оценката на доказателствата, най-вече чрез адекватно взаимодействие между различните компетентни органи, за да се осигури, че фактите, установени в едното производство, ще се използват и в другото производство;

- и преди всичко дали санкцията, наложена в производството, което е приключило първо, се взема предвид в това, което е приключило последно, за да не се допусне в крайна сметка засегнатото лице да понесе прекомерна тежест, като този риск се минимизира чрез установяване на компенсиращ механизъм, предназначен да гарантира, че общият размер на наложените санкции е пропорционален.“

Освен това Съдът подчертава, че степента, в която административното производство носи отличителните белези на обикновеното наказателно производство, наред с другото и неговите стигматизиращи признаци, е важен фактор. Освен това, когато връзката *по същество* е достатъчно силна, изискването за връзка *във времето* също трябва да бъде изпълнено. Съдът постановява, че двете производства не е необходимо да се провеждат едновременно от началото до края, тъй като държавите трябва да имат възможност да изберат провеждането на производствата прогресивно, на етапи, когато това е мотивирано от интересите на ефективността и доброто администриране на правосъдието, преследващо различни социални цели, и не е причинило на жалбоподателя непропорционални щети. Но връзката *във времето* трябва да бъде достатъчно близка, за да се защити лицето от несигурност и забавяне и от прекомерна продължителност на производството, дори когато съответната национална система предвижда „интегрирана“ схема, разделяща административните и наказателните компоненти (§ 134).

Прилагайки тези принципи към фактите по делата, Съдът се е убедил, че въпреки че са били наложени различни санкции на жалбоподателите от два различни органа в различни производства, все пак има достатъчно тясна връзка между тях, както по същество, така и във времето „за да бъдат сметени за част от цялостната схема на санкции по норвежкото право“, свързани с непредоставяне на информация за данъчните декларации на жалбоподателите. Следователно двойното производство не е представлявало забранено дублиране на производството, така че не е имало нарушение на член 4 от Протокол № 7 към Конвенцията (§§ 144-147 и 149-154).

37. Напротив, по делото *Johannesson and Others v. Iceland*, Съдът констатира, че дори и двете производства да са имали взаимодопълващи се цели при разглеждането на неспазването от страна на данъкоплатците на законовите изисквания, свързани с подаването на данъчни декларации (§ 51), не е имало достатъчно близка връзка между тях поради ограниченото припокриване във времето и до голяма степен независимото събиране и оценка на доказателствата (§ 55). Следователно жалбоподателите са претърпели непропорционални щети, тъй като са били съдени и наказани за едно и също или по същество едно и също деяние от страна на различни органи в две различни производства, в които е липсвала необходимата връзка.

С. Изключения

Член 4 § 2 от Протокол № 7

“ ...

2. Разпоредбите на предходния параграф не представляват пречка за възобновяването на производството съгласно закона и наказателното производство на съответната държава, ако има доказателства за нови или новооткрити обстоятелства или за съществен порок на предходния процес, които са повлияли на неговия изход.

...”

Свързани ключови думи в HUDOC

Възобновяване на производството (P7-4)
Нови или новооткрити обстоятелства (P7-4)
Съществен порок на процеса

38. Член 4 от Протокол № 7 прави ясно разграничение между второ наказателно преследване или съдебно дело, което е забранено от първия параграф на този член, и възобновяване на съдебен процес при изключителни обстоятелства, предвидено в неговия втори параграф. Член 4 § 2 от Протокол № 7 изрично предвижда възможността физическо лице да стане обект на наказателно преследване по същите обвинения в съответствие с вътрешното право, когато делото се възобновява след появата на нови доказателства или откриването на съществен порок на предходното производство.

39. В *Nikitin v. Russia* жалбоподателят е бил съден за държавна измяна чрез шпионаж и тежконаказуемо издаване на държавна тайна. С решение на Върховния съд неговата оправдателна присъда става окончателна. Последващо искане на главния прокурор към Президиума на Върховния съд за преразглеждане на делото в рамките на прегледа по реда на надзора (включващо преценка на приложимото право, на фактите и доказателствата по делото и за препращане за ново разследване) е отхвърлено. Съдът отбелязва, че националното законодателство разрешава такова преразглеждане на основание на съществени нарушения на наказателните и наказателно-процесуалните норми. Тъй като крайният резултат от прегледа по реда на надзора, ако бъде допуснат, би бил анулирането на всички решения, взети преди това от съдилищата, и повдигане на наказателно обвинение с ново решение, се счита, че това е вид възобновяване на първия процес, което попада в обхвата на член 4 § 2 от Протокол № 7 (§§ 42-49; виж също *Bratyakin v. Russia* (dec.), *Fadin v. Russia*, §§ 30-32, *Goncharovy v. Russia* (dec.), *Savinskiy v. Ukraine* (dec.), *Xheraj v. Albania*, §§ 71-74). В *Korppoo v. Finland*, Комисията приема, че за да се даде възможност на прокуратурата да прецени дали трябва да бъде поискано повторно образуване, полицията не може да бъде възпрепятствана съгласно член 4 § 1 от Протокол № 7 да продължи разследването след оправдаването на подсъдимия.

40. В *Kadusic v. Switzerland* жалбоподателят е осъден за различни престъпления и е изтърпявал наказание лишаване от свобода. След преценката на психическото му състояние националният съд разпорежда институционална терапевтична мярка, тоест промяна на наказанието след произнасяне на първоначалното решение и по време на изтърпяването на наказанието, и спира изтърпяването на наказанието на жалбоподателя. Тази терапевтична мярка се основава на сериозното психическо заболяване на жалбоподателя, което вече е било налице, но не е открито по време на първоначалното решение. Европейският съд по правата на човека постановява, че мярката не е нарушила член 4 от Протокол № 7. Националните власти са възприели преценката на психическото състояние на жалбоподателя като новооткрито обстоятелство и са променили първоначалното решение, като са приложили по аналогия правилата за преразглеждане. Съдът отбелязва, че жалбоподателят не е обяснил в каква степен възобновяването на делото не е станало “съгласно закона и наказателното производство на съответната държава” (§ 85).

Списък на цитираните дела

Практиката, цитирана в това ръководство, се отнася към решения, постановени от Европейския съд по правата на човека и към решения и доклади на Европейската комисия по правата на човека (Комисията).

Освен ако не е посочено друго, отпратката е към решение по същество, постановено от камара на Съда. Съкращението (dec.) обозначава цитиране на решение на Съда [различно от такова по същество], а „[GC]” – че делото е разгледано от Голямата камара.

Хипервръзките към цитираните дела в електронната версия на ръководството насочват към базата данни *HUDOC* (<<http://hudoc.echr.coe.int/>>) която предоставя достъп до практиката на Съда (Решения на Голямата камара, на камара или на комитет, комуникирани дела, консултативни мнения и юридически резюмета от информационните съобщения за практиката) и на Комисията (решения и доклади), както и на резолюции на Комитета на министрите (резолюции).

Съдът постановява своите решения на английски и/или на френски, неговите два официални езика. HUDOC също така съдържа много преводи на важни дела на повече от 30 неофициални езика и връзки към около 100 онлайн сборника по практиката, издадени от трети страни.

—A—

A and B v. Norway [GC], nos. 24130/11 and 29758/11, 15 November 2016
Amrollahi v. Denmark (dec.), no. 56811/00, 28 June 2001

—B—

Banfield v. the United Kingdom (dec.), no. 6223/04, 18 October 2005
Blokker v. the Netherlands (dec.), no. 45282/99, 7 November 2000
Bratyakin v. Russia (dec.), no. 72776/01, 9 March 2006
Boman v. Finland, no. 41604/11, 17 February 2015

—C—

Carlberg v. Sweden (dec.), no. 9631/04, 27 January 2009

—D—

Davydov v. Estonia (dec.), no. 16387/03, 31 May 2005
Demel v. Austria, no. 30993/96, Commission decision of 16 April 1998

—E—

Engel and Others v. the Netherlands, 8 June 1976, Series A no. 22

—F—

Fadin v. Russia, no. 58079/00, 27 July 2006
Franz Fischer v. Austria, no. 37950/97, 29 May 2001

—G—

Garaudy v. France (dec.), no. 65831/01, 24 June 2003
Gestra v. Italy, no. 21072/92, Commission decision of 16 January 1995
Glantz v. Finland, no. 37394/11, 20 May 2014
Goncharovy v. Russia (dec.), no. 77989/01, 27 November 2008
Gradinger v. Austria, 23 October 1995, Series A no. 328-C
Grande Stevens and Others v. Italy, nos. 18640/10 and 4 others, 4 March 2014

—H—

Hangl v. Austria (dec.), no. 38716/97, 20 March 2001
Häkkä v. Finland, no. 758/11, 20 May 2014
Harutyunyan v. Armenia (dec.), no. 34334/04, 7 December 2006
Horciag v. Romania (dec.), no. 70982/01, 15 March 2005

—J—

Johannesson and Others v. Iceland, no. 22007/11, 18 May 2017
Jussila v. Finland [GC], no. 73053/01, ECHR 2006-XIV

—K—

Kadusic v. Switzerland, no. 43977/13, 9 January 2018
Kiiveri v. Finland, no. 53753/12, 10 February 2015
Klein v. Austria (dec.), no. 57028/00, 4 May 2006
Korppoo v. Finland, no. 19341/92, Commission decision of 17 May 1995
Kremzow v. Austria, no. 16417/90, Commission decision of 7 November 1990
Krombach v. France, no. 67521/14, 20 February 2018
Kurdov and Ivanov v. Bulgaria, no. 16137/04, 31 May 2011

—L—

Lucky Dev v. Sweden, no. 7356/10, 27 November 2014
Luksch v. Austria (dec.), no. 37075/97, 21 November 2000

—M—

Manasson v. Sweden (dec.), no. 41265/98, 08 April 2003
Maresti v. Croatia, no. 55759/07, 25 June 2009
Marguš v. Croatia [GC], no. 4455/10, ECHR 2014 (extracts)
Maszni v. Romania, no. 59892/00, 21 September 2006
Muslija v. Bosnia and Herzegovina, no. 32042/11, 14 January 2014

—N—

Nikitin v. Russia, no. 50178/99, 20 July 2004
Nilsson v. Sweden (dec.), no. 73661/01, ECHR 2005-XIII
Nykänen v. Finland, no. 11828/11, 20 May 2014

—O—

Oliveira v. Switzerland, 30 July 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-V
Österlund v. Finland, no. 53197/13, 10 February 2015
Öztürk v. Germany, 21 February 1984, Series A no. 73

—P—

Paksas v. Lithuania [GC], no. 34932/04, ECHR 2011 (extracts)
Pirttimäki v. Finland, no. 35232/11, 20 May 2014
Palmén v. Sweden (dec.), no. 38292/15, 22 March 2016

—R—

Ramda v. France, no. 78477/11, 19 December 2017
Rinas v. Finland, no. 17039/13, 27 January 2015
Rivard v. Switzerland, no. 21563/12, 4 October 2016
Rosenquist v. Sweden (dec.), no. 60619/00, 14 September 2004
Ruotsalainen v. Finland, no. 13079/03, 16 June 2009

—S—

Sarria v. Poland (dec.), no. 80564/12, 13 October 2015
Savinskiy v. Ukraine (dec.), no. 6965/02, 31 May 2005
Sergey Zolotukhin v. Russia [GC], no. 14939/03, ECHR 2009
Shibendra Dev v. Sweden (dec.), no. 7362/10, 21 October 2014
Smirnova and Smirnova v. Russia (dec.), nos. 46133/99 and 48183/99, 3 October 2002
Storbråten v. Norway (dec.), no. 12277/04, 1 February 2007
Sundqvist v. Finland (dec.), no. 75602/01, 22 November 2005

—T—

Tomasović v. Croatia, no. 53785/09, 18 October 2011
Toth v. Croatia (dec.), no. 49635/10, 6 November 2012
Tsonyo Tsonov v. Bulgaria (no. 2), no. 2376/03, 14 January 2010

—X—

Xheraj v. Albania, no. 37959/02, 29 July 2008

—Z—

Zigarella v. Italy (dec.), no. 48154/99, ECHR 2002-IX (extracts)